

Miletics Katalin Janka / Percze Sándor

Kezek keresztútja

LUTHER KIADÓ
Budapest, 2015

Előszó

Krisztus nyomába lépni – ez a kimondott vagy öntudatlan vágy él azokban, akiket megérintett az élő Isten. Sokan élni, megtapasztalni szeretnék a hitet. Ezért indulnak egyre többen protestáns testvérek is zarándokutakra, lelkigyakorlatokra. Nem csupán tudni szeretnének arról, mi, mikor és hogyan történt a názáreti Jézussal, hanem érezni akarják azt is, hogy ez a Jézus az ő Mesterük, hozzájuk is szól, velük van életük történéseiben.

Jézus útja sok földi állomáson át a keresztre vezetett. A korai keresztények előbb megjegyezték, később megjelölték azokat a helyeket Jeruzsálemben, amerre mesterük haladt a kereszttel. A 16. századra alakította ki a hagyomány a *Via dolorosa*, a fájdalmak útjának tizennégy állomását. Ezen haladtak végig imádkozva nagypénteken a zarándokok. A 18. században a szenvedéstörténet e jeleneteit kezdték megörökíteni szerte Európában a városokban és a templomokban is. Így alakult ki a keresztútjárás hagyománya a római katolikus egyházban. Lényege, hogy a résztvevők minden állomás,

stáció mellett megállnak, ott rövid elmélkedést tartanak, és imádkoznak. Így követik jelenetről jelenetre, testben és léleken Jézus útját a keresztre. Evangélikus, protestáns oldalról nézve a keresztút: nagypéntek tizennégy képben.

Miletics Katalin Janka szobrászművész alkotása nem ismer felekezeti határokat. Letisztultan egyszerű, mély értelmű láttatása nagypéntek eseményeinek. Személyes átélés és érintettség sugárzik belőle. Megtisztelő, hogy leírhattam, mit érzek az ő képei láttán. Műve mellett hálás vagyok neki azért, hogy hozzájárult e könyv megjelentetéséhez. Köszönet illeti Árvai Violetát, aki biztatott a meditációk megírására, és sokat tett azért, hogy a domborművek a ménfőcsanaki evangélikus gyülekezetben találják meg helyüket.

Nevükben is szeretettel ajánlom e könyvet azoknak, akik keresnek, remélnek és elindulnak Jézus nyomában.

Győr-Ménfőcsanak, 2015 laetare vasárnapján

Percze Sándor

Hegyen egyedül.
Szikla az Igen súlya,
mégis kimondtad

Elfogadja a szenvedés kelyhét

Van egy kéz, amely után ritkán nyúl a kezünk. Az égi kéz. Mely bár láthatatlan, mégis jelen van. De megfoghatatlan. Leginkább akkor kapaszkodna bele az ember, amikor egyedüllet és magány tör rá. Jézus nagyon szomorú volt a Gecsemáné-kertben. Meglátta azt, mi vár még rá. Bár a tanítványok ott voltak körülötte, mégsem virrasztottak vele, hanem elaludtak. Jézusnak nem maradt más kapaszkodója ezen az estén, csak az égi kéz. Ami láthatatlan és megfoghatatlan. De jelen van. És földi dolgokat nyújt felénk. Annyira földieket, hogy azok a mi szemeinkben vagy jelentéktelennek tűnnek vagy nagyon fájdalmasak. Így nyújtotta Jézus övéinek a vacsorán – melyről csak ő tudta, hogy az utolsó – a kenyeret és a kelyhet. Bennük az örök élet ételét és italát. Az égi kéz most neki nyújtja a szenvedés kelyhét. Hogy átvehesse, minden mást, amit eddig tartott, elengedett: a barátokat, a múltat, az igazát, egy fényesebb jövőt, az egész életét. Nincs már semmi kapaszkodója. Csak a szenvedés kelyhe. Mely keserű, de örök élet rejlik benne.

Ítélet. Kezed
köötték csak meg,
Lelked örökké szabad

1. Halálra ítélik

Megkötözött kézzel áll Jézus Pilátus előtt. És hallgatja a halálos ítéletet. A főpapok megvetése, az irigyek csel-szövése, a farizeusok és Pilátus ítélete pontosan úgy fonta körül, ahogy kezeire csavarodnak a háncskötél kígyószerű indái.

Ilyen béklyó minden ítélet. Akit elítélek, arra rácsavarom elképzeléseim, ideológiám, irigységem, haragom láthatatlan köteleit. Azokkal kötözöm gúzsba. És nem tudja belőlük csak úgy kifejtteni magát. Tehetetlen, védtelen és megalázott velem szemben. De minden kötélnak két vége van. Valójában az sem szabad, aki a kötelet ráfűzi a másakra, és annak túlsó végét tartja a kezében. Minden ítélet fogva tartottá tesz elítéltet és ítélkezőt egyaránt. Egyiknek a mozgástere, másoknak a látása szűkül be. Jézus kezét megkötözték. Testileg korlátozhatták csak, hogy többé ne érinthesse vakok szemeit, szegények kezeit. Belül, lényében, gondolataiban szabad maradt. Az egyetlen, amitől nem lehet az embert megfosztani: a Lélek szabadsága.

Felvetted önként.
Tántorogva cipeled
hús évszázada

II. Elfogadja a keresztet

Az utolsó földi tárgy, amit Jézus kezébe vett, egy darab durva faragású fa volt. Sebtében készített, elnagyolt, csak a pusztta célt szolgáló eszköz volt. Híjával minden szépnek és gyönyörködtetőnek.

Ilyen volt a gerenda, amelyhez a Golgotán kezeit szegezték. Azt markolta kezével, amin szenvedett és amin „elvérzett”. Jézus saját kivégzőeszközét vihette utolsó útjára. Ezt a kegyet gyakorolta vele a hatalom.

Mi minden fordul meg a kezeim között? Pénz, szerszám, étel, gyógyszer, papírok. Mit tartok a kezemben? Távirányítót, telefont, kulcsot, autó kormányát, botot, járókeretet. És mi kerül ki a kezeim alól? Csak a pusztta célt szolgáló eszközök, melyek híjával vannak minden szépnek és nem boldogítanak másokat? És mi az, amit nem akarok megérinteni, amitől elhúzom a kezem? Egy másik kéztől, egy embertől, egy kereszttjét cipelőtől, a szenvedéstől?

Elestél – ahogy
mi is naponta hányszor...
Segíts felkelni

III. Földre roskad

A mikor először megbotlik Jézus, egyik kezével megtámaszkodik a földön. A másikkal tartja keresztyét. Egyik kezében a halál, a másikban a föld pora, ahová halála után tér minden ember. Ahogy földre roskad, mintha magába vonná e kettőt: a szenvedést és a halált. Ez az elesés a hívők reménye. Ettől kezdve Jézusban zajlik már minden szenvedés és minden porba térés. Így lett ő társa azoknak, akik megbotlanak és elesnek.

Jézus a földre roskad. De közben nem ereszti el a szenvedés fáját, kezét pedig a föld porára teszi. Így tartja kezében a szenvedést és az elmúlást. És támaszkodó kezével mintha megáldaná a földet. Azt a földet, amit Ádám bűne, Ábel vére olyan átkozottá tett. Azt a földet, melyre annyi vér kifolyt, és amely megannyi életet magába zárt. Mintha szenvedésével megszentelné a földet. És mintha Jézus keze megáldaná azokat, akik már a föld alatt nyugszanak.

Anyácskád szeme
találkozott tiédde.
Néma párbeszéd

IV. Találkozik anyjával

Keresztútján Jézust édesanyja is kíséri. Megpillantják egymást. Mária üres, tehetetlen két kezét nyújtja fia felé. Korábban annyi mindent adhattak Jézusnak ezek a kezek. Takarták és óvták, amikor megszületett. Tartották, amikor hosszú utakon zötykölődtek szamárháton. Mosdatták gyermektetését. Feladták rá a kis ruhát. Etették, szájához tartva a kanalat. Simogatták elalvás előtt. Mária kezében most semmi sincs. Nem tud mivel segíteni gyermekén. Az egyetlen, amit tehet, hogy kezét nyújtja felé. Ezzel segíthet a nehéz úton.

Anyánk, édesanyánk volt az első, aki szenvedett értünk, mikor világra hozott minket. Hogy egy anya láthassa gyermekét, előbb végig kell járnia a vajúdas útját. Nagy titka ez az életnek. A születésben ott a szenvedés. De szinte elhordozhatatlan, mikor látnia kell gyermeke szenvedését, bukását, megszégyenülését.

Nem önszántából...
pedig ha tudta volna:
Istennek segít!

V. Simon segít

Cirénei Simont a katonák lökték Jézus mellé, hogy segítsen neki vinni a keresztet. Ő csak nézni akarta ezt a dolgot az út széléről, elvegyülve a tömegben észrevétlenül. Ahonnan lehet kiabálni egyéni szerepvállalás nélkül ezt is, azt is. És ahol lehet hallgatni és gondolni ezt is, azt is. Következmények nélkül. De az is lehet, hogy „véletlenül” épp arra járt, és belekeveredett az eseményekbe.

A keresztútra úgy lépett, hogy odakényszerítették. Ennyire nem akart részt venni benne. Eszében sem lett volna megérinteni a keresztfát. Nemhogy vinni! De a kényszer kényszer. Nem állt hatalmában nemet mondani.

Hányszor kell valamihez hozzáfogni, amit nem akar az ember? Külső kényszer és a körülmények hatására. Muszájból és nem örömmel. És fel sem merül benne: lehet, hogy épp Istennek segít. Öntudatlanul szolgál valakit szenvedése útján.

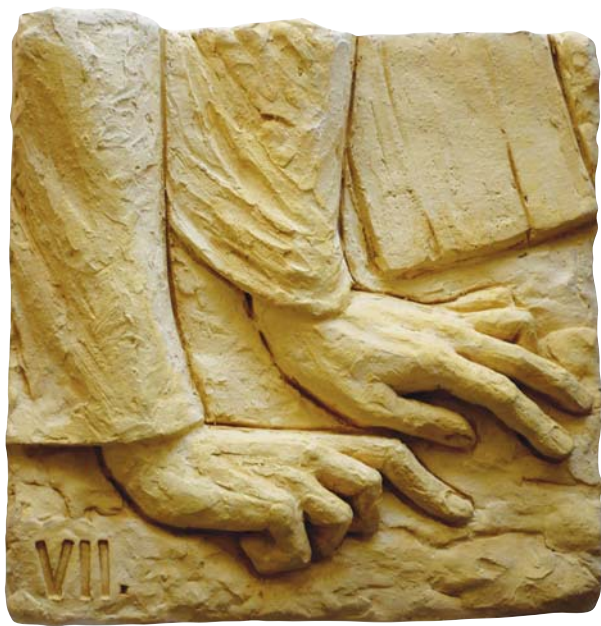
Arc a kendőn: nagy
jutalom részvételi
kicsiny leánynak

VI. Veronika vigasztal

Akendőt nyújtó leánynak nem jutott hely az evangéliumban. Egy sort, egy fél mondatot sem kapott emlékül vagy viszonzásul jóságáért. Nem is azért törölte meg Jézus vérvő, izzadt arcát, mintha valamit várt volna. Aki a halál útján járók felé nyújtja kezét, az nem vár viszonzást. Belső indíttatásból: irgalomból segít. És az irgalom nem keresi a maga hasznát.

Van egy pont, amikor a haldoklókon már sehogy máshogy, csak érintéssel és jelenléttel lehet segíteni. Kezekkel, amelyek egy korty vizet nyújtanak, tisztára mosnak és törölnek. És szóltanul jelzik érintésükkel a szenvedőnek: valaki itt van veled, nem vagy teljesen egyedül.

A kendőt nyújtó leánynak nem jutott hely az evangéliumban. A hagyomány őrizte meg tettét. A szent és eleven emlékezet. És ez kitörölhetetlen.

Újra lehúztak
töméntelen bűneink.
Föld sebzi kezeid

VII. Újból elesik

Másodszeri elesésekor Jézus leejti halálos terhét. Nem tudja tovább tartani. Két kézzel rokad előre a földre. Mindkét kezére szüksége van, hogy tartani tudja magát. A lábaiból elszállt az erő, nem viszik tovább. Ezért kezeire támaszkodik, és négykézláb kúszva tesz meg néhány métert.

A méltóság így ér véget. Ha az ember már nem képes járni, hanem másznia kell, mint a gyermekeknek. Hajlott hátú öregek, betegek, de drogosok, részegesek, alkoholisták gyakori testtartása is ez. Nem képesek már kezükben tartani sorsukat, irányítani életüket. Elengedik kezeik közül, ami adatott nekik: munkájukat, szeretteiket, képességeiket. Négykézlábra ereszkednek, mert nem bírnak a terheikkel. Így másznak az életből a halálba. Így mászik értük Jézus a kereszthalál felé a fájdalmak útján.

Magunk miatt kell
sírjunk: tönkretesszük
a szépséges Földet

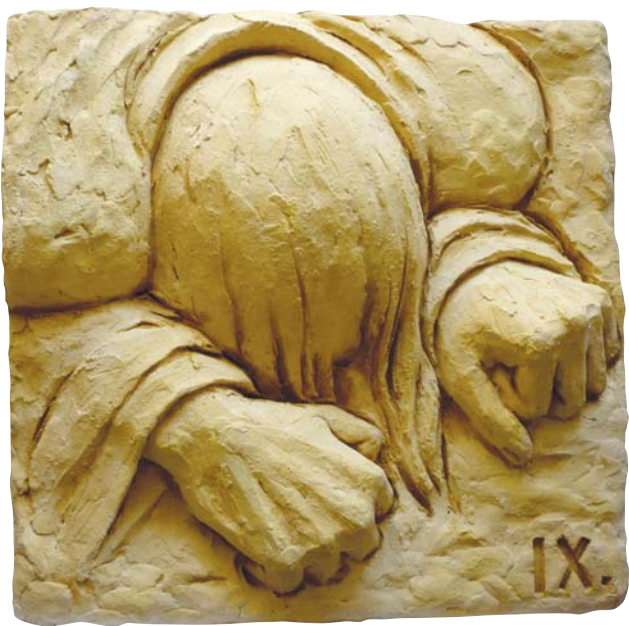
VIII. Megsiratják

A keresztfáját cipelő férfit látva asszonyok sírnak hangosan az út mentén. Fáj nekik Jézus fájdalma, fáj az erőszak brutalitása, fáj önmaguk tehetetlensége, fáj a Mester látványa, és fáj, hogy mindennek vége, ami eddig volt. Ami fáj a léleknek, azt megérzi a test is...

Jézus figyelmeztetőleg felemeli ujját: „*Jeruzsálem leányai, ne engem sirassatok, hanem magatokat és gyermekeiteket sirassátok... Mert ha a zöldellő fával ezt teszik, mi történik a szárazzal?*” (Lk 23,28.31)

Jó, hogy az ember néha kezébe temetheti az arcát. Így egyszerűbb rejteni a könnyeket. Néha jó eltakarni a külvilágot, visszavonulni önmagunkba. És jó, hogy a kézzel könnyet is lehet törölni.

Jézus felemelt ujja az égre is mutat. Hogy a sírók ne temetkezzenek csak önmagukba. Arcunkat takarva, szemünket lehunyva visszahúzódhatunk Istenbe.

Arcod a porban...
A tanítványok helyett
a föld csókol csak

IX. Harmadszor esik el

Arccal a porban – így végződik a harmadik elesés. A tanítványok helyett a föld csókolja Isten Fiát. Jóságos kezek, Veronika finom kendője helyett a por törli és issza fel Jézus könnyeit. Kezeiben nincs több erő, görcs húzza össze őket. Nem tudnak sem fogni, sem kapaszkodni. A homokszemek pedig kiperegnek ujjai közül. Így siklik ki kezeinkből minden, ami földi. Mennél erősebben szorítjuk, annál kevesebbet tartunk. Ha földiekbe kapaszkodunk, csak a port markoljuk. A porból pedig nem lehet erőt meríteni.

Harmadik elesésével az Égi Erő Gyermeke megkóstolja a földi ember gyengeségét. Megízleli a földiekbe való kapaszkodás hiábavalóságát. Maga is erőtlenné lesz, hogy mindenben egygye legyen azokkal, akiket felemel majd a föld porából.

Elosztották ruhád.
Szereteted nem, csupán
a golyócs kell nekik

X. Megfosztják ruháitól

AKoponyák hegyéhez érve a katonák letépiék Jézusról a ruhát. Lemeztelenítik testét. Szeretete nem, csupán a gyolcs kell nekik. Úgy fejtik le róla a ruhát, ahogy kukoricáról tépkedik le háncsát. Ahogy libáról fosztják a tollat. Ahogy prémjéért nyúzzák a vadat. Erősen, szakszerűen, megállíthatatlanul. A felszín, a külcsín kell nekik. Az, amit pénzzé lehet belőle tenni, és amiből hasznot lehet húzni.

Nézd meg kezeid: megváltásra várnak. Milyen mohón, milyen kapzsin nyúlnak minden után, ami földi. Fogni akarnak. Szerezni, hazavinni, zsebre vágni. Ha kell, erővel is. Amit egyszer megfognak, arról azt hiszik: örökre az övék. Makacsul megtartják. És olyan nehezen eresztenek el belőle csak egy keveset is! De vajon ha teli a kéz, teli lesz-e attól a szív is? És az élet az elengedéstől lesz teljessé, vagy a dolgokba való görcsös kapaszkodástól?

Húsodba hatolnak
hatalmas szegek. Ó, nem
tudják, mit tesznek

XI. Keresztre szegezik

A kivégzők kezében szerszámok: kalapács és szegek. Úgy dolgoznak az emberi testtel, mint bármi mással. Úgy lyukasztják át kezét, ahogy cipész lyukasztja a bőrt; úgy ütik be a szegeket kezébe, ahogy az ácsok szegeznek össze két darab fát. Húsba ütnek szeget. Az élőbe élettelen. A meleg testbe hideg fémet.

Íme, az ember! – a kisbetűs ember. Mindent, ami keze ügyébe kerül képes embertársa ellen fordítani. Mindent: szerszámait, tudását, tárgyait, dolgait. Amit alkot az élet jobbá tételéért, ugyanazzal teszi pokollá mások életét. Amivel teremt, azzal pusztít is. Amivel épít, azzal rombol. Kezei között embertársa is egy darab tárggyá lesz.

Jézust kifeszítik. A kereszt az emberiség hirdetőtáblája. Rajta az EMBER. Olvasson róla, aki arra jár!

Bevégeztetett.
Asszonyok sírnak árván
sötét ég alatt

XII. Meghal

Jézus a kereszten hangosan felkiált: „*Elvégeztetett! És fejét lehajtva, kilehelte lelkét.*” (Jn 19, 30) Teste ott maradt a fán. Így lett eggyé azokkal, akiknek teste és lelke nincs összhangban e földi létben. Azokkal, akik mást gondolnak, mint amit tesznek. Akik máshogy cselekszenek, mint ahogy éreznek. Akik máshogy élnek, mint ahogy szeretnének.

Az asszonyok odalépnek, hogy egy utolsó érintéssel megsimítsák. Pusztá kézzel érintik a halált. A kihűlő testet, melyben nincs már lélek és élet. Hozzáérnek az elmúláshoz. Próbálják itt tartani azt, akit már nem lehet. Meg kell ezt tenniük, mert ebben a testben lakott, ezen a testen keresztül jött felénk a szeretet, amely éltette őket. A halállal üres lett a szeretetnek e temploma. Úgy érnek hozzá, amilyen áhítattal lép be az ember egy elhagyatott templomba. Romokat lát, de még érzi a hely szent voltát.

Ölelő kezek fogják a halott Jézus lábait. E lábak hordozták őt és áldó kezeit szerte a világban és a kereszt útján.

Immár levettek.
Újra Egy vagytok: anyád
öle trónusod

XIII. Leveszik a keresztről

Az asszonyok fogják Jézus testét, miután leveszik a keresztről. Megszabadítják mindattól, ami emberi méltóságától megfosztotta: lemossák arcáról a vért, az izzadtságot, a port. Leveszik fejről a töviskoronát. Kihúzzák kezéből és lábából a szegeket. Ruhába csavarják, felöltöztetik a lemeztelenített testet. Újra emberként érhetnek ahhoz, akit élete utolsó óráiban inkább tárgyként kezeltek a hóhérok. Áldottak a kezek, amelyek megadják a testnek a végtisztességet.

Mária újra és utoljára tartja ölében fiát. Megszülte életre, visszakapta halálra. Nincs nagyobb fájdalma egy anyának, szülőnek annál, mintha holtan kell látnia saját gyermekét. Jézus meghalt a halott gyermekekért és a gyászoló szülőkért.

Kőpadon gyolcsban
kiterítve holtan...
a halál utolért?

XIV. Eltemetik

Ezek után sírba helyezik Jézust. Kezeit keresztben egymásra fektetik: véget ért egy élet. Ezekben a halott kezekben pihen minden kéz: az égi kéz is, amely a szenvedés kelyhét és örök élet italát nyújtja.

Ezekben a halott kezekben pihennek az elítéltek és ítézők megkötözött kezei; a keresztet hordozók kezei; a földre roskadók kezei.

Ezekben a halott kezekben pihennek a kezek, amelyek tehetetlenek.

Ezekben a kezekben pihennek a kényszerrel mozduló kezek; az enyhülést adó kezek; a föld porában mászó emberek kezei; a könnyeiket törölők kezei; az erőtlének kezei; a mohók kezei; a pusztítók kezei; az elmúlást tapintók kezei; a végtisztességet megadó kezei.

Sírba megy vele minden kéz, amely valaha itt, a földön dolgozott, tett-vett, alkotott, simított, pusztított.

Bár utolért, Te
győztél: örökre velünk,
bennünk vagy, Isten!

Harmadnapra feltámad

A harmadik napon látta Isten a halál sötétjét, és azt mondta: Legyen világosság! És lett világosság. Látta Isten, hogy a világosság jó. Akkor arany szín ragyogott a feketén. És megmozdultak a porba tért kezek. És megváltottá lettek az ítélezők, a másokat gúzsba kötők, a keresztet hordozók, a földre roskadók, a tehetetlenek, a kényszerítettek, az enyhülést adók, a porban mászóak, a sírók, a mohók, a pusztítók mind. És eltöröltettek vétkeik. És látta Isten, hogy ez igen jó (1Móz 1,31).

„Mert úgy szerette
Isten a világot,
hogy egyszülött
Fiát adta,
hogy aki hisz őbenne,
el ne vesszen, hanem
örök élete legyen.”

(János evangéliuma 3,16)